Nyíri Attila
𐲤𐲥𐲣𐲤 𐲣𐲦𐲥𐲢

Nyelvünk: a magyar nyelv

𐲦𐲥𐲢𐲢 𐲦𐲤𐲣𐲤𐲥 𐲤 :𐲥𐲢𐲩𐲦𐲥𐲢𐲢

Nyíri Attila:

Nyelvünk: a magyar nyelv

A nyelv szerepe a társadalomban.

Gondolatainkat, érzéseinket, akaratunkat beszéd útján hozzuk mások tudomására. A beszédhez legalább két ember szükséges.

Az írás esetében látszólag más a helyzet. De csak látszólag, mivel ott is van beszélő és hallgató.

A gondolatok kicserélése állandó és létfontosságú szükséglet az emberek számára. Az együtt élő emberek lassanként közös nyelvet fejlesztettek ki. A szavak így mindenki számára ugyanazt a fogalmat jelentették.

Ez lett az érintkezés legfontosabb eszköze. Ez a fejlődés nem ment végbe máról holnapra, ezredévek során alakult ki.

A beszéd segítségével cserélhetjük ki gondolatainkat, érintkezhetünk egymással és érthetjük meg egymást.

A nyelv és a beszéd nem munkaeszköz, mert nem tudunk vele javakat előállítani, hanem a gondolatcsere eszköze.

A nyelvtanulás célja és fontossága

A magyar nyelv anyanyelvünk, amelyet ösztönösen gyermekkorunkban sajátítunk el. Felnőve a megfelelő beszédhez már tisztában kell lennünk a nyelv törvényeivel. A nyelv helyes használatát nyelvtan segítségével tanulhatjuk meg. A nyelvművelés alkalmazott nyelvtudomány.

A nyelvtanulásnak három nagy szerepe van:

1. <u>A magyar nyelv törvényeinek ismerete.</u>
   Ezt a tudatos beszédhez, a pontos kifejezéshez, a világos megértéshez okvetlenül ismernünk kell.

2. <u>Az egységes magyar nyelv megismerése és elsajátítása.</u>
   Hosszadalmas fáradozások árán mára kialakult egy közös magyar nyelv, amelynek alapjait nagy íróink, költőink vetették meg és a társadalom nagy része ezt beszéli. Ez a köznyelv.

3. <u>A logikus gondolkodás kifejlesztése.</u>
   A nyelvtannak az emberi gondolkodás hosszú, elvonatkoztató munkájában nagy szerepe van.

A szakadatlan fejlődés, a tökéletesítés és korszerűsítés csak részben indokolja a nyelv művelését. Elkerülhetetlenné teszi még a nyelvrontás ténye is. Az ellene való harcot végezzék azok, akikre tartozik: <u>a nyelvészek</u>.

Valóban csak őrájuk tartozik?

„A nyelv a miénk, és így az enyém is” – figyelmeztet Kazinczy.
Valamilyen szinten mindnyájan a nyelv munkásai vagyunk.

A gondolatok, az érzelmek, az akarás közlése jelekkel, arcjátékkal, taglejtésekkel, tánccal, zenével, ütemmel is történhet, (a néma pl. jelekkel és arcjátékkal érteti meg magát); legtökéletesebb azonban mégis a nyelvi közlés.
A nyelv kifejezőképességét, színességét csak a zene múlja felül.

A nyelv és a beszéd a nép lelkéből sarjadzik, ennek a léleknek titokzatos működéséből alakul ki, így annak hű tükre. A legszebb hangszer, amelyen a lélek játszik; a hangszer magában néma, csak akkor szólal meg, ha a lélek megszólaltatja.

Meghatározásom szerint: **a lélek készsége az anyanyelv, játéka a beszéd**.

„A nyelv a nemzet legnagyobb szellemi kincse, egységének legszilárdabb biztosítéka, összetartásának legerősebb köteléke, megmaradásának legbiztosabb záloga – Dengl János szerint – ezért félti minden nép ösztönszerűen a maga nyelvét s ezért fejti ki a legerősebb ellenállást a nyelvére törő mindenféle kísérlet vagy erőszak ellen. ”

„Nyelvében él a nemzet” – tökéletesíti az 1825 -ös pozsonyi országgyűlésen Felsőbüki Nagy Pál a francia filozófus, Montesquieu „A nyelv a nemzet” kifejezését. A nyelv (beszéd) minden magasabb rendű emberi közösség első feltétele.

„Nyelvünket nincstelen jobbágyok tartották fenn, akik a százötven éves török hódoltság alatt is hívek maradtak hozzá, a kisnemesség még a németesítő Habsburgokkal élet-halál harcot vívott a magyar iskolákért, a magyar törvénykezésért” – írja Kosztolányi Dezső.

A nyelv kialakulása

A nyelvnek a nép lelkéből történő sarjadzása az oka annak, hogy minden népnek a maga nyelve tetszik a legjobban, éppúgy, mint ahogyan minden anyának a saját gyermeke. Ezért meddő minden összehasonlítás.

Mindegyik a természet remeke, mert összehasonlítani csak összemérhető dolgokat lehet. Ahogyan nem lehet értékfokozatokat megállapítani a művészet egyes ágaira nézve, így a zenére, festészetre, szobrászatra sem, mert mindegyik szépet adhat a maga nemében, úgy nem lehet az egyes nyelvekre sem minőségi fokozatokat megállapítani.

A nyelvben visszatükröződnek a vándorlással, keveredéssel, érintkezéssel, anyagi művelődéssel, új szokásokkal, új intézményekkel, társadalmi berendezésekkel, új életformákkal és nem utolsósorban szellemi művelődéssel kapcsolatos változások.
Így adódik, hogy a nyelv különböző lesz szavaira nézve is. Sok szónak vagy szólásnak az értelmét már csak kutatással tudjuk megállapítani.

A beszélt és az írott nyelv

A nyelv élő valami, életét a beszélő hordozza, a beszélő ajkán él.
A különböző kifejezési mód, szójárás, szerkezetek adják meg az egyéni stílust.

Más az írott nyelv – ez az élő nyelvnek közmegegyezésen alapuló írásos rögzitése. Ennek módja a helyesírás.

A helyesírásnak két elve van:

a. <u>a történeti helyesírás</u>
ilyen a francia és némiképp az angol,

b. <u>a fonetikus helyesírás</u>
ilyen a szanszkrit és az olasz.

Mivel különbséget teszünk a beszélt és az írott nyelv között, végeredményben szembeállítjuk beszédet a nyelvvel, ha a nyelvtudomány tárgyáról és feladatáról van szó.
Ez a tárgy a nyelvközösség tevékenységéből elvont jelrendszer.

Ez más, mint az egyes ember egyéni tevékenysége. Az egyénnek ezt a jelrendszert kell tanulnia, hogy beszélni tudjon. Az egyéni beszédnek a nyelvtudományban csak másodrendű fontossága van.

A nyelv tehát – akár mai szerepét, akár történeti fejlődését vizsgáljuk – társadalmi jelenség. Társadalom nélkül nyelv nem keletkezhetett volna, s a nyelv a társadalomban ma is igen fontos szerepet: a gondolatok cseréjének szerepét tölti be.

A nyelv teremtette meg a gondolkodás lehetőségét, de a gondolkodás további fejlődésével természetesen tovább fejlődött a nyelv is. Az emberi fejlődés mai korszakában a gondolkodás bonyolult, összetett, de a nyelv ki is tudja fejezni ezeket a bonyolult gondolatokat, hiszen a gondolatok nyelvi anyag alapján keletkeznek.

A közmegegyezésen alapuló nyelv felügyeletére a nyelvészek hivatottak. Ezek a nyelv írott és íratlan formáit helyesírási szabályzatban rögzítik. Ennek betartása mindenkire – aki ezen a nyelven ír, olvas és beszél – kötelező! Ezért rendkívül fontos a nyelvészek szerepe, amely csak meghatározó lehet és sohasem megengedő!

A nyelv szelleme és a magyar nyelv

A nyelv – amint láttuk – a nép lelkének egyik legsajátosabb megnyilatkozása. Ezek a sajátosságok a hanganyag (a hangok minősége, számaránya, elhelyezése, időtartama, ereje) és ejtésének módja, a szókincs, a szavak ragozása és képzésbeli alakulása, a szóösszetétel, a szókapcsolatok, szólások, kifejezések, a mondatszerkesztés, a szórend, a mondatok rendje, a hangsúlyozás, a hanglejtés, a gondolkodás és felfogás módja, más szóval: az észjárás és a nyelvszemlélet.

A különböző nyelveknek vannak közös vonásai, ezek az emberi természetben rejlő hasonlatosságok, és ezt fokozza a közvetlen vagy közvetett érintkezés. Ezek a nyelvi sajátosságok és természetes nyelvi közösségek teszik a nyelv szellemét. Ahhoz, hogy ezt a szellemet megismerjük, bele kell hatolnunk az illető nép gondolkodásába, felfogásába, észjárásába, egyszóval lelkébe.

Ezért nem csak hasznossági célzattal szokták mondani:

„mindenki annyi ember, ahány nyelvet beszél” .

Ezek után vizsgáljuk meg a magyar nyelv eredetiségét mutató sajátosságokat. Kétféle álláspont tartja magát napjainkban is.

Az egyik a hivatalos, amely szerint a magyar nép a finnugor nyelvcsaládhoz tartozik, és abból is ered.
A másik nézet szerint a gyökereket Keleten kell keresni. Ezt képviseli Körösi Csoma Sándor, Vámbéry Ármin és még sokan mások.

Az a legnagyobb baj, hogy a Tudományos Akadémia annyira mereven ragaszkodik az álláspontjához, hogy a második változat lehetőségét még csak nem is hajlandó megvizsgálni. Talán azért, mert sok akadémikusnak megszűnnék a létjogosultsága, ha kiderülne, hogy a második feltevés valóban létezik.
Tévedés ne essék, nem a rokonságot kérdőjelezik (habár a DNS vizsgálatok ezt tagadják) meg a Keletre mutatók, hanem az eredetet. Ezt kellene mielőbb tisztázni, mert addig ez az ellentmondás nem szüntethető meg.
Megegyeztünk abban, hogy a beszéd a közlés eszköze. A feladatát gyökökkel és toldalékokkal látja el. Ezek az alábbiak:

1.	A gyök –	ez beszédünk legkisebb értelmes része; alapja: a kép (álló /főnév/ vagy mozgó /ige/)	
2.	Viszonyt jelölő toldalék	–	ragasztás. (korábban rag)
3.	Jelentést módosító toldalék	–	jelölés. (korábban jel)
4.	Jelentést változtató toldalék	–	változás. (korábban képző)

A mondat a beszédnek és az írásnak az az érthető, zárt gondolati egysége, amelyet a beszélő és az író – szóban vagy szavakban – **egyszerre elkülönülten közöl.**

Valamennyi gyöknek van hangalakja és meghatározott jelentése. Amennyiben a hangalakokat tovább bontjuk, akkor eljutunk a hangig.
Ez, mint gyökelem, a beszéd legkisebb, tovább nem elemezhető részecskéje. A hangoknak az a szerepük, hogy felépítsék a gyökök alaki elemeit.

Vegyünk egy szót, például: ISKOLÁSOKNAK

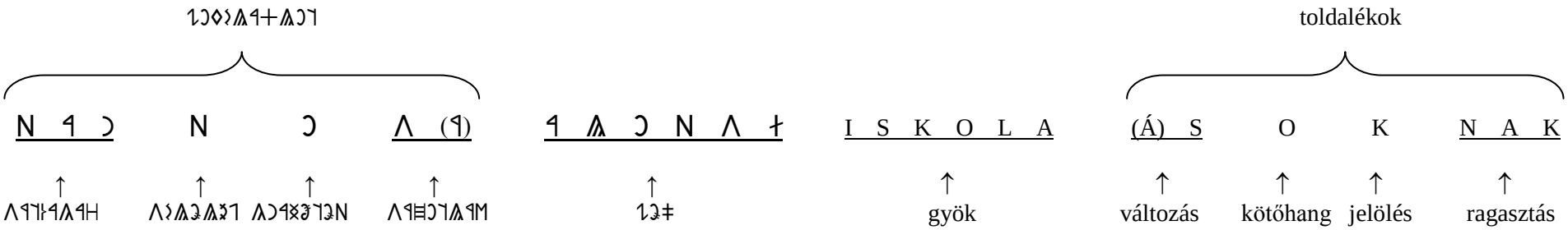

A magyar beszédben 40 hang van. A „j” és az „ly” kiejtése ugyanaz, Valamikor beszédben is megkülönböztették őket, ma már ez elmarad. Van még egy 39 jelből álló **ősmagyar írásunk** is, amelyre büszkék lehetünk. Ez – Friedrich Klára szerint – a Kárpát-medencei birtoklevelünk.

Összehasonlítás a sajátosságokra

1.	Alanyi ragozás	–	tárgyas ragozás
	írok, nézek stb.		írom, nézem stb.
2.	Birtokos jelöléssel		
	könyveim	–	meine Bücher
3.	A van igével		
	házam van	–	ich habe ein Haus
4.	Határozó ragasztással		
	háztól	–	von dem Haus
5.	Névutókkal		
	ház mellett	–	neben dem Haus
6.	Összehasonlító határozóval		
	a repülőgép gyorsabb a vasútnál – das Flugzeug ist schneller, als die Eisenbahn		
7.	Határozószók fokozásával		
	legvége, legalább stb.		
8.	A főnév melléknévi jelzős használatával		
	szép szál ember, arany középút stb.		
9.	Főnévi igenév ragasztásával		
	el kellett adnom	–	ich muß es verkaufen
10.	Igeneves szerkezetekkel		
	dolga végeztével, a tél beálltával stb.		
11.	Ragasztással ellátott ige főnévként használatával		
	nagy mersz, mentemben, ihatnékja van stb.		
12.	Ragasztással ellátott ige változással való megtoldásával		
	nemtörődömség, jóhiszemű, láttamoz stb.		
13.	Névmásokkal, mint birtokszókkal		
	nincs semmink	–	wir haben nichts

Felfogásbeli különbségek:

borravaló	–	Trinkgeld
nem baj	–	es macht nichts
égnek mered a hajam	–	mir stehen die Haare zu Berge

A vőlegény és menyasszony fogalmát a rómaiak ugyanazon alapszóval, az eljegyzést jelentő spondeo ige melléknévi igenevének megfelelő hím- és nőnemű változatával (sponsus és sponsa) nevezték.

Mi a vőlegényt az ősi házassági szokás alapján az „eladó lányt megvevő” jelentésű és ősi formájú vő szónak meg a legénynek összetételével fejezzük ki.

Jókai a pénzszerzés kifejezéseit különböző nyelveken így szemlélteti:

az angol pénzt csinál	–	to make money
a francia nyeri	–	gaguer de l’argent
a német rászolgál	–	Geld verdienen
az orosz megdolgozik érte	–	zarabòtaty gyènygi
a magyar keresi		

A magyar nyelvben **a hangsúly** az első szótagon s általában a jelzőn van.

Jó reggelt!	–	Guten Morgen!
Már három óra van	–	Es ist drei Uhr.

Tárgyas – tárgyatlan ragozás

A tárgyas ragozás a vogulban és az osztjákban az alanynak és a tárgynak mind a három személyére megvan egyes és többes számban.
A magyarban a tárgyas ragozásunk az alanynak mindhárom személyében csak a harmadik személyű tárgyra van meg.
látom, látod, látja stb. – őt
de látsz engem, látnak téged stb.

Ezenkívül még a második személyre van egy alakunk, amikor az alany első személyű.
látlak – téged, titeket

A nyelvek egymásra hatása mindaddig jó és nem káros, amíg a nyelv szellemével; vagyis az illető nyelv sajátosságaival és az illető nép gondolkodásmódjával és felfogásával nem ellentétes.

A stílus

A stílus a szavak helyes megválasztásán alapuló kifejezési mód.
Nyelvi kellékei: a nyelv tisztasága, világosság, szabatosság; művészeti kellékei: a képzelet, a hangulatébresztő és érzékeltető erő. Tartalmazza a tehetség meseszövő- , látomásos- , nyelvi- és jellemalkotó képzeletét is.

A stilisztika megtanít:

1. A kifejezések helyes módjára.
2. A helyzethez illő választékos beszédre.
3. Az ízléses és hatáskeltő kifejezésekre.
4. A nyelvi szépségek felfogására és értékelésére.
5. Az irodalmi művek élvezetére.

„A gondolat hangtalan beszéd, a szó megtestesült gondolat” – mondta egy nyelvtudós. A sokféle gondolkodás többféle kifejezést jelent. „Ahány ház, annyi szokás” – állítja a magyar. Ez a mondás az emberre is igaz.

A szó nem változik idővel sem, legfeljebb a hozzátartozó gondolat alakul. „A stílus maga az ember” – jelentette ki Buffon, s ez csak kiegészülhet azzal, hogy az emberek népeket alkotnak, és különböző korokban élnek. Így minden népnek van gondolatkincse, amelyből meríti a nyelvkincsét.

A stílusra jellemző a gondolat

1. Gazdagsága vagy szegénysége. (rokon értelmű szavak, szólások használata)
2. Egészsége vagy betegsége. (a stílus a gondolat testhezálló ruhája)
3. Elevensége vagy aluszékonysága. (a gondolat könnyed szárnyalása)
4. Tömörsége vagy lazasága. (egyszerre sokat kifejezni)
5. Érthetősége vagy érthetetlensége. (pontos, félreérthetetlen gondolatok)
6. Érdekessége vagy unalmassága. (idegen kifejezések, műszók kerülése)
7. Érzelemkeltése vagy érzelemnélkülisége. (a szokásostól eltérő módon használt nyelvi eszközök – a stíluselemek – alkalmazása)

A stílusrétegek fő irányvonalai

Írásos közlés esetén:

a. A **szépirodalmi** vagy **művészi**. (részletesebb kifejtése később)
b. Az **újságírói**. (érdeklődést- hatáskeltő, sajátos szókincsű, időszerű)
c. A **hivatalos**. (pontosan fogalmazó, sajátos műszavak és kifejezések)
d. A **szakmai** vagy **tudományos**. (érzelmi helyett értelmi jellegű)

Szóbeli közlés területén:

a. **Szónoki**. (értelemre és érzelemre egyformán ható, meggyőző erejű)
b. **Előadói**. (különböző témák magyarázattal ellátott kifejtése)
c. **Társalgási**. (személyes érintkezés közvetlen jelleggel)

A szépirodalmi stílus

Az író és költő a nyelv művésze. Az a különbség köztük, hogy „A szerzők darabokat írnak, a költő egészet” – állítja Juhász Gyula.

Stilisztikai elemek

A stílus eszköze lehet: szemléletes (képszerű) és mozgósító. Itt találhatók:

1. A körülírás. (tárgyszerűen hiteles, mozgalmas és líraian személyes)
2. A névcsere. (a metonímia a dolgok térbeli, időbeli vagy okbeli kapcsolata)
3. A helyettesítés. (a szinekdoché faji kapcsolaton alapuló szókép)
4. A hasonlat. (szemléletessé tevő vagy hangulatot ébresztő szókép)
5. Az azonosítás. (a metafora lehet teljes vagy részleges szókép)
6. Az érzékkeverés. (a szinesztézia érzékeket keverő szókép)
7. A megszemélyesítés. (élettelen dolgot élőre jellemzővel felruházó szókép)
8. A megjelenítés. (az előbbi négy egybeolvasztása)
9. A példázat. (az allegória jelképes megszemélyesítésű- vagy érzéki költői kép)
10. A jelkép. (a szimbólum érzéki jel vagy rejtett költői kép)
11. A képzavar. (szándékosan a nevetségességet szolgáló költői kép)
12. A gúny.
    a. Lekicsinylés. (az irónia dicsérő szavakba burkolt, keserű gúny)
    b. Enyelgés. (látszólagos rosszallás, az irónia ellentéte)
    c. Enyhítés. (az eufemizmus rút fogalmak enyhébb szóval való szépítése)

Stilisztikai alakzatok

Az alkotás élénkségét, mozgalmasságát és feszültségét biztosítják:

1. A <u>tőismétlés</u>. (ez lehet szó- vagy mondatismétlés)
2. A <u>halmozás</u>. (a felsorolás nyomatékosító hatású)
3. <u>Ellentétes jelentések alkalmazása</u>. (a paradoxon csak látszólagos ellentét)
4. A <u>mondatalakzatok</u> elhelyezésével hatnak:
   a. Túlzás. (a felfokozott érzelem leírása)
   b. Felkiáltás. (hatásos élénkítés)
   c. Kérdés. (erős figyelemfelhívó hatás)
   d. Megszólítás. (erőteljes feszültségteremtés)
   e. Párhuzam. (gondolatütem vagy mondatpárhuzam)
   f. Szokatlan szórend. (az inverzió a szabályostól eltérő mondatfűzés)
   g. Elhallgatás. (lelki feszültség létrehozása)
5. Az <u>írásjelek</u> megfelelő módon történő elhelyezése.

A stílus meghatározói

1. A <u>téma</u>. (megválasztása alapján a megnyilatkozás módozatai különbözőek)
2. A <u>cél</u>. (a szakember és művész eltérő fogalmazása)
3. A <u>körülmények</u>. (az alkalom és a közönség meghatározó szerepe)
4. Az <u>egyéniség</u>. (mindenkinek van jellegzetes nyelvi formája, beszédmodora)

Korok stílusa

Irodalomban és művészetben mást jelent a fejlődés, mint a tudományban vagy technikában. Ez végbemehet lassabban vagy gyorsabban, folyamatosan vagy megszakításokkal, és minden esetben nemzetű jellegű.

Az irodalmi irányzatok szükségszerűen tartalmazzák a maguk jellemző stílusjegyeit. A jellegzetes szépirodalmi stílusok koronként változóak.
(a különböző korok stílusát **A rózsáról** írt korforma gyűjtemény mutatja be)

Klasszikus

(i. e. VIII. sz. – i. e. I. sz.)

Ennek középpontja és mértéke az ember. A természeti jelenségek, a rettegés, a halál emberközelbe kerül. Az istenek a földön kerülnek elhelyezésre. Jellemük minden vonása emberi, csak halhatatlanok. A legfőbb hatalom a végzet.
Az irodalmi alkotásokra jellemző a formai tökéletesség, az arányok összevonása, a tárgyilagosság, a mértéktartás és a valóság ábrázolása.

Reneszánszos (humanizmus és reformáció kora)

(XIV. sz. közepe – XVI. sz. második fele)

Kifejlődését a városállamocskák versengése tette lehetővé. Megjelenik a körüljárható, húsból-vérből való test, a meztelenség és a könyvnyomtatás. Kettős irodalmi jelentősége van:

1. A latin nyelv és formaművészet fölfedezése.
2. A műfajok szaporodása.

Jellemzője a sokoldalúság, a rész és egész arányos összehangolása.
Az embert állítja középpontba.

Barokkos

(XVI. sz. vége – XVIII. sz. közepe)

Itt az erő és gazdagság megmutatása a cél. Feltűnően mozgalmas erejű formákkal szolgálja a vallásos elragadtatás érzését.
Két fő változata van:

1. A hősies lelkesedés.
2. Az ünnepélyes díszítő hajlam.

Az irodalomban megjelennek az erőteljes kifejezések és a nagy lélegzetű, halmozással sodró, szenvedélyes mondatok. Jellemzően játszik a formákkal és az érzelmekkel, amelyek a meggyőzést s a hatásosságot szolgálják.

Rokokós (felvilágosodás kora)

(XVII. sz. második harmada – XVIII. sz. vége)

Ebben a korban enyhül a művészetekre nehezedő nyomás, és megjelenik a játékosság. A díszítések már nem hatalmat, hanem az élet bájait igyekeznek kifejezni.
Az irodalomban eltűnik az érzés a formák leleményes cifrázatai mögött és megjelenik a díszítő hajlam. A kis méretű szépségekhez vonzódó szemlélet a kecses könnyedség és a szellemes megoldások kifejezője. Új megoldása – a pásztorkép – szereti a finomkodó hangot és az apró képekből összeállított idilli hangulatú tájrajzot.

Klasszicista

(XVII. középső harmada – XIX. sz. közepe)

A felvilágosodás az ésszerűséget hirdeti és terjeszti. Az egyházi vakbuzgóságot és a társadalmi egyenlőséget megbontó magántulajdont támadja. Végső cél a műveltség demokratikussá tétele.

Az irodalom az ókori szellem és formák feleleventésére és utánzására törekszik jól megformált tanító célzattal. Élményeiket régi formákba törik és felújítják a hitregét, amely mögül hiányzik a minden tapasztalattól függetlenül létező tartalom, mert szóvirág és sallang csupán. A formanyelv és a szerkezetbeli tulajdonságok kisajátítása nem eredményez a görög-római klasszikusokkal egyenlő jelentőségű műveket.

Népies

(XVIII. vége – XIX. sz. második harmada)

A helyi ízlésnek megfelelően a csapongó középkort felváltja az ókori görög-római társadalmi rend túlzásba vitt tisztelete és a népiesség hagyományához való fordulás.
A kettéváló irodalom egyik oldalán kialakul egy nyelvében választékos, formájában klasszicista, fellengzős gyakorlat, a másik oldalon a formájában kötetlenebb és közérthetőbb népies irodalom. Az utóbbiba tartozik a világ rendjével elégedetlen írástudók mesterkéletlen, egyszerű irodalma, a népdalok és a mesék. A két világ között azonban érvényesül az állandó kölcsönhatás. Ezek a rendi társadalom összeomlásával olvadnak egybe.

Szentimentalista

(XVIII. sz. első fele – XIX. sz. kezdete)

A felvilágosodás észtiszteletével szemben hamarosan jelentkezik az érzelmesség áramlata. Ez a korszak a romantika előkészítője.

Az irodalomban megjelenik a természetleírás, az egyéni hang, a szabad és emelkedett erkölcs bemutatása. A be nem teljesült vágyak a lélekhez keresnek utat – sóvárgással és lemondással – szenvelgő módon.

Romantikus

(XVIII. sz. vége – XIX. sz. közepe)

Ebben a korban jelennek meg a heves, hullámzó, féktelen, formaromboló hatások. Elszakadás a valódi világtól menekülés formájában.
Az irodalomban a valóságot, felfokozott életérzésen átszűrve, látomásos képzelőerővel közvetíti körmondatok alkalmazásával.

Realista

(XIX. sz. közepe – XX. sz. első harmada)

Feltűnik újra – ki tudja hányadszor – a valóságábrázolás. A természetes és valószínű életszerű bemutatása hitelessé válik.
Az irodalom is a valóságot, a jellemek elemzését s a társadalom bírálatát tartja fontosnak. Életszerű, mert párbeszéddel közelít az élő nyelvhez.

Naturalista

(XIX. sz. második fele – XX. sz. eleje)

Ez a kor előmozdította – céltudatosan vagy öntudatlanul – a társadalmi forradalmakat és az ellenkezést. Természettudományosan hű ábrázolásra törekszik.
Az irodalomban a legsötétebb színekkel, rút vonásokkal, adatszerűen, el-hallgatással, hiányos mondattal aprólékosan vázolja a nyers valóságot.

Szecessziós

(XIX. sz. utolsó harmada – XX. sz. kezdete)

Ekkor valósulnak meg az elszakadásra irányuló törekvések. Vakmerő újítások, formabontások és formateremtések jellemzők erre a korra. Világnézete művészetközpontú.

Irodalma eredetileg naturalista jellegű, majd furcsa túlzásokba eső. Mivel új feladatokra nem alkalmas a régi irodalmi formakincs, jelszava lesz a szakítás az elmúlt korok avult és célszerűtlenné vált ízlésével. Később a célszerűség, halálvággyal telt életérzés s a túlfűtött érzékiség a vezérelve.

Szimbolista

(XIX. sz. vége – XX. sz. első harmada)

Itt történik a lényeges és lényegtelen elhagyása, és csak a felszínből lehet következtetni a belsőre.

Az irodalomban a hangsúly az értelmi jellegű, a valóságot mélyebb összefüggéseiben megragadó ábrázolásra tevődik át. Az észlelhető jelenségek mögé néz, és olyasmiről beszél, aminek teljes érzelmi, hangulati vagy erkölcsi tartalma szóval nem fejezhető ki. A vers zeneileg összeállított sejtető képekkel ível át az időn, és a világ egészére vonatkozik.

Impresszionista

(XIX. sz. utolsó harmada – XX. sz. első fele)

Itt érvényesül a külsőséges túlzásoktól megfosztott, erőteljes elképzelés.

Az irodalomban az érzékelés hangulata, a valóság kettős síkon történő ábrázolása, a futó benyomások megragadása a cél. A pillanatból akar örökkévalóságot teremteni zenévé oldott hangulatrészekkel.

Kubista (avantgardista)
(XX. sz. eleje – XX. sz. első harmada)

A valóság belső lényegét a tárgyak szerkezetében és egymáshoz való térbeli vonatkozásában látja.
Az irodalomban az egymás mellé helyezett, látszólag összefüggéstelen gondolatok burjánzása, ötletszerű felsorolása érvényesül.

Futurista (avantgardista)
(XX. sz. kezdete – XX. sz. közepe)

A kíméletlen energia és az emberi életet átformáló gépiesítés korszaka.
Az irodalomban a külsőséges formabontás az elsődleges: a változó betűk, a sorok görbülete és az egyidejűség. A mozgás élménye a sebesség lesz.
Új mondatszerkesztés: a főnevet természetes állapotban hagyják, a melléknevet eltörlik, az igét csak igenévi alakban tűrik meg, és a szavakat egymásra dobálva alkalmazzák. Egyik fő jellemzője a szimultanizmus.

Expresszionista (avantgardista)
(XX. sz. eleje – XX. sz. első harmada)

Ebben az időben újra megteremtik az emberközpontú ábrázolást. Itt jelennek meg az óriásira nagyított képek. A művész nem néz, hanem lát, nem elmond, hanem átél, nem talál, hanem keres.
Az irodalomban az erőteljes hatások érvényesülnek: indulatszók, felkiáltások és a mozgalmasságot kifejező igék. A szokásostól eltérően szerkesztett túlzó képek érzékeltetik a lelkesültséget és az izgatottságot.

Szürrealista (avantgardista)
(XX. sz. első harmada – XX. sz. második harmada)

A tartalmi és formai hagyományok megújítását valósítja meg ez a kor.
Az irodalomban látszólag kikapcsolják az ész és a nyelvtan rendszerező, korlátozó szerepét, és a tudatalatti világban, az álomban keresik az alkotás ösztönös, közvetlen módját. Az irányzat végül formalizmusba megy át.

Stílushibák

A gondolkodás fegyelmezetlensége pontatlan és hanyag (pongyola) beszédet vagy írást eredményez.

A lehetséges hibák:

1. Szószaporítás. (fölösleges szavak használata)
2. Szűkszavúság. (gondolatelem kihagyása)
3. Felesleges töltelékszavak. (ugyanazoknak a szavaknak az ismétlése)
4. Terjeszkedő kifejezések. (a mondanivaló felesleges duzzasztása)
5. Hasonló alakú szavak összetévesztése.(nem pontos jelentésszerű használat)
6. Körülményesség. (a kelleténél bonyolultabb fogalmazás)
7. Értékfosztás. (azonos szóhasználat alkalmazása mindenre)
8. A szabatosság mellőzése. (nem kellően pontos kifejezés alkalmazása)
9. Közhelyek alkalmazása. (tartalmatlan, közkeletű üres szóvirág)
10. Idegen elemek felhasználása. (más nyelvből átvett szavak használata)

Az olvasás művészete

Alapvető kérdés: Felismerhető-e , hogy egy alkotás művészi vagy sem ?

Az alkotók három csoportba sorolhatóak:

1. Műkedvelő.
2. Mesterember.
3. Művész.

A **műkedvelő** felkészületlen, szakismeret nélküli, színtelenül sallangos, aki inkább önmagára nézve káros, mint az irodalomra. Írásaiban jószándékú és becsületes, de fejlődésre képtelen.

A **mesterember** költői lélekkel nem rendelkező, mindenki szemével látó, a mesterséghez szükséges tudást ismerő, felületesen megformált regényt író, aki veszélyes az irodalmi ízlés kialakítására. Az általánosság talaján mozog és üres szavakkal intézi el a társadalom lényegbe vágó kérdéseit.

A **művész** a lélek mélységeit ismerő, műveit igényesen megformáló, korát messze túlélő valaki, aki eleget tesz az „ismerd meg önmagadat” legfontosabb erkölcsi parancsnak, mivel a saját szemével lát.

A műfajok

A <u>népköltés</u> terméke szintén egyéni alkotás, amelyet a közösség formál tovább. Természetes úton terjed és alakul, így amire a gyűjtők kezébe kerül, az érzések kifejezése letisztul, és tartalmilag már világos, határozott és kerek. Az így létrehozott mű ösztönös.

Többféle megnyilvánulása van:

1. A <u>dal</u>.
2. A <u>mese</u>.
3. A <u>rege</u>.
4. A <u>monda</u>.
5. A <u>közmondás</u>. (rövid, fordulatos, közkeletű igazság vagy tapasztalat)
6. A <u>szólás</u>. (közönséges fogalmat vagy helyzetet jellemez szemléletesen)
7. A <u>mondóka</u>. (játékos- , lakodalmi- , csúfolódó- , időjárási rigmusok)

A **népdal** szövege folyamatosan alakul. Idetartozik a **népballada** is.
A **mese** kitalált vagy külföldről átvett történet, amely szintén módosul.

A regének három változata van:

a. A **néprege**. Ez meglévő személy vagy tárgy köré szövi a többnyire kitalált történetet.
b. A **hitrege**. (mítosz) A világ keletkezéséről, természeti jelenségekről szól.
c. A **csodarege**. (legenda) Istenhez, Jézushoz és más szentekhez vagy csodákhoz kapcsolódó (olvasandó) esemény.

A **monda** népi emlékezeten alapuló <u>történelmi valóságot</u> feldolgozó hagyomány. Szájról-szájra terjed, mivel az írásos emlékeink túlnyomó többsége megsemmisült. (lásd az eredetmondáinkat)

A <u>műköltés</u>nél a közösség szerepe megszűnik. A költő a vérmérsékletének megfelelően vagy azonnal feldolgozza az átélt eseményt, vagy időben később hozza létre az alkotást, de mindenképpen tudatosan.

A lírai kifejezés formái

1. A **dal**. (éneklésre alkalmas, megzenésíthető vers)
2. Az **elégia**. (bánatos hangulatú, gondolkodásra ösztönző elmélkedés)
3. Az **óda**. (személyhez szóló lelkesült magasztalás emelkedett hangon)
4. A **rapszódia**. (szenvedélyes látomás szabad formában)
5. A **velőske**. (az epigramma szűkre szabott, csípős bölcsesség)

A verses elbeszélés formái

1. Az **eposz**.
   a. A hősi eposz. (nagyarányú emberi történések leírása)
   b. A vígeposz. (az eposz paródiája jelentéktelen hősökkel)
   c. A romantikus eposz. (laza szerkezetű verses regény)
2. A **költői elbeszélés**. (jellegzetes alakok köré fonódó kisebb történet)
3. Az **idill**. (sóvárgás a valószerűtlenül csöndes, nyugodt falusi élet után)
4. A **románc**. (derűs hangulatú, rövid, érzelmes, gyönyörködtető elbeszélés)
5. A **ballada**. (lelki hatáson alapuló széttördelt, homályos kép)

A prózai elbeszélés formái

1. A **regény**.

   a. A kalandregény. (események leírása külsőleg; idetartozik a bűnügy is)
   b. A társadalmi regény. (a jelenben játszódik; ez lehet szatirikus is)
   c. A történelmi regény. (a múlt társadalmának felelősségteljes bemutatása)
   d. A fantasztikus regény. (a tudományos fantasztikum jövőt jósoló mese)
   e. A lélekrajzi regény. (a sors által formált tudatalatti lét feltárása)
   f. A fejlődésregény. (különböző élmények hatására történő alakulás)
   g. A családregény. (az átöröklés és a nemzedékek harcának ábrázolása)
   h. A történeti regény. (romantikus személyek elképzelt helyzetekben)
   i. A realista regény. (megformált alakok lelkébe látó részletes elemzés)
   j. Az irányregény. (elméletek és rétegek melletti elkötelezettség)
   k. Az elbeszélés. (rövidebb formája a karcolat, hosszabb a kisregény)

2. A **dráma**.

a. A klasszikus dráma. (összeütközés a sorssal és a kötelességekkel)
b. A shakespeare-i dráma. (a jellem válasza a váratlan dolgokra)
c. A polgári dráma. (az átlag viszonyok változása szemléletünkben)

A dráma műfaja

1. A tragédia. (a kiemelkedő ember küzdelme és szükségszerű bukása)
2. A vígjáték. (bonyodalom-megoldás; változatai: a bohózat és a népszínmű)
3. A drámai költemény. (bölcseleti gondolat drámai formába öltöztetve)

A szépirodalom határán

1. A történetírás. (az események tömegéből a lényeg kiválasztása)
2. A tanulmány. (az esszé különböző tárgyú, egyéni megvilágítású értekezés)
3. Az életrajz. (lehet valóságos és regényes)
4. Az útleírás. (szárazföldi, föld- és víz alatti ismeretterjesztő beszámoló)
5. Az újságírás. (felelősségteljes, lényegre törő, időszerű hatáskeltés)
6. A bírálat. (a kritikus művészete ne a személyt, hanem a művet kifogásolja)
7. A szónoklat. (meggyőző erejű, érdeklődést kiváltó, élőszavas beszéd)
8. A szállóige. (nagy emberek velős, rövid mondása)

A műfordítás

A műfordítás idegen nyelvű irodalmi alkotás művészi átültetése a saját nyelvünkre. A műfordító olyan személy, aki nem alkot, csak formál. Az alkotás lázát nem érzi, csak a formába öntés nehézségeit. „A verses fordítás minden sora valamelyes megalkuvást jelent forma és tartalom közt” – állítja Benedek Marcell.

Kispest, 2004. fergeteg havában

Melléklet

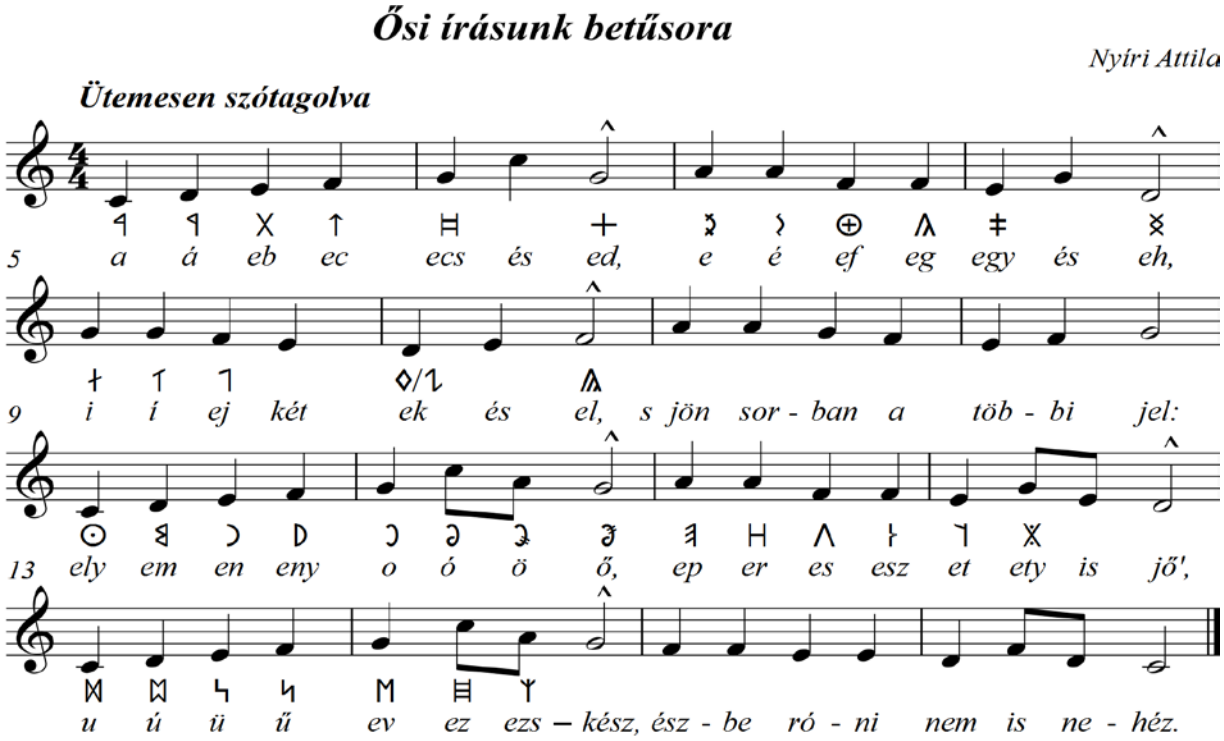

A jelalakok az energia égi üzenetét hordozzák.
*A két **K** betű alkalmazása – Magyar Adorján szerint a szóban → ◊ , a szó végén → ⤵*

Ősi írásunk betűsora

***A** – **Á** – e**B** – e**C** – e**Cs** és e**D**,*

***E** – **É** – e**F** – e**G** – e**Gy** és e**H**,*

***I** – **Í** – e**J** – két e**K** és e**L**,*

s jön sorban a többi jel:

*e**Ly** – **M** – e**N** – e**Ny** – **O** – **Ó** – **Ö** – **Ő**,*

*e**P** – e**R** – e**S** – e**Sz** – e**T** – e**Ty** is jő' ,*

***U** – **Ú** – **Ü** – **Ű** – e**V** – e**Z** – e**Zs** — kész,*

észbe róni ne is nehéz.

Égeraracsa, 2005. napisten havában

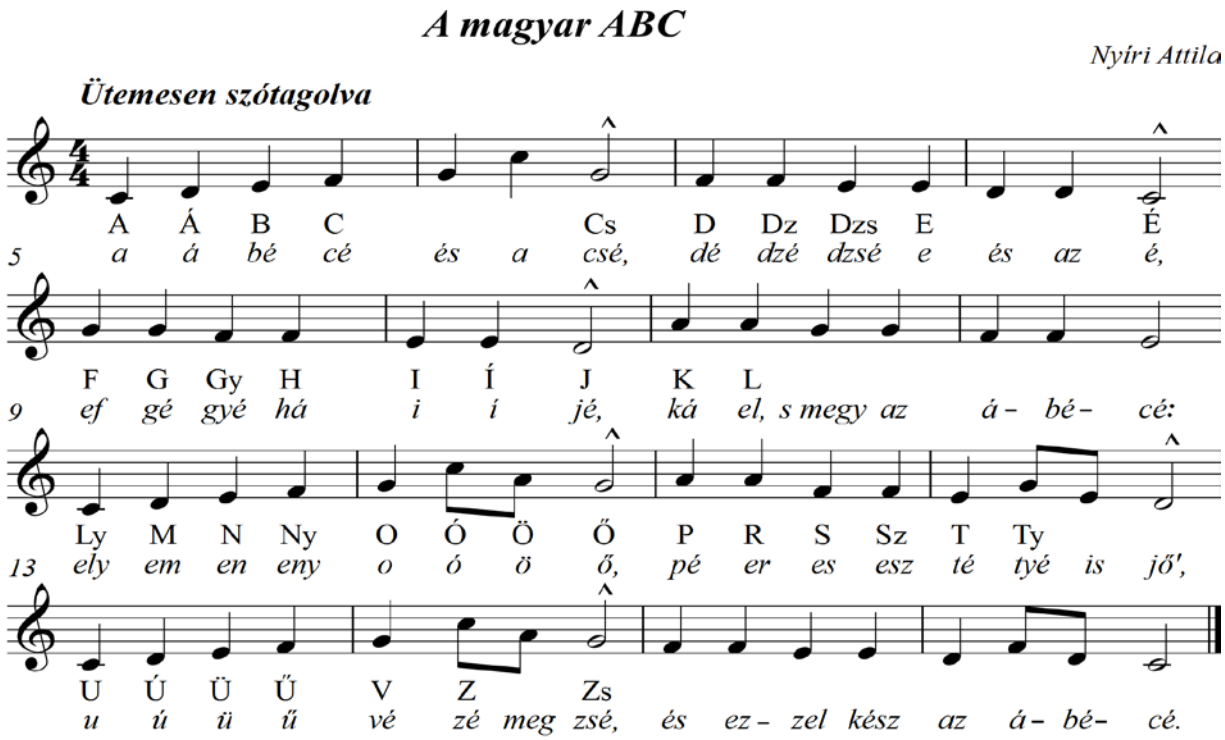

Hangírásunk az egyes hangokat
külön latin betűvel jelöli.
Az ly csak írásban más, kiejtve: j

A magyar ABC

***A – Á – Bé – Cé** és a **Csé**,*

***Dé – Dzé – Dzsé – E** és az **É**,*

*e**F** – **Gé** – **Gyé** – **Há** – **I** – **Í** – **Jé**,*

***Ká** – e**L**, s megy az ábécé:*

*e**Ly** – e**M** – e**N** – e**Ny** – **O** – **Ó** – **Ö** – **Ő**,*

***Pé** – e**R** – e**S** – e**Sz** – **Té** – **Tyé** is jő' ,*

***U** – **Ú** – **Ü** – **Ű** – **Vé** – **Zé** meg **Zsé**,*

és ezzel kész az ábécé.

Kispest, 2004. december 4.

Tartalomjegyzék

Nyelvünk: a magyar nyelv

A nyelv szerepe a társadalomban … … … … … … 1
A nyelvtanulás célja és fontossága … … … … … … 1
A nyelv kialakulása … … … … … … 3
A beszélt és írott nyelv … … … … … … 4
A nyelv szelleme és a magyar nyelv … … … … … … 5
Összehasonlítás a sajátosságokra … … … … … … 7
Tárgyas és tárgyatlan ragozás … … … … … … 8
A stílus … … … … … … 9
A stílusrétegek fő irányvonalai … … … … … … 10
A szépirodalmi stílus … … … … … … … 10
Stilisztikai elemek … … … … … … … 10
Stilisztikai alakzatok … … … … … … … 11
A stílus meghatározói … … … … … … … 11
Korok stílusa: – Klasszikus – Reneszánszos – Barokkos – Rokokós – Klasszicista – Népies – Szentimentalista – Romantikus – Realista – Naturalista – Szecessziós – Szimbolista – Impresszionista – Kubista – Futurista – Expresszionista – Szürrealista … 11 – 16
Stílushibák … … … … … … … 17
Az olvasás művészete … … … … … … … 17
A műfajok … … … … … … … 18
A lírai kifejezés formái … … … … … … … 19
A verses elbeszélés formái … … … … … … … 19
A prózai elbeszélés formái … … … … … … … 19
A dráma műfaja … … … … … … … 20
A szépirodalom határán … … … … … … … 20
A műfordítás … … … … … … … 20

Melléklet

Ősi írásunk betűsora (hangjegyekkel) … … … … … 22
A magyar ABC (hangjegyekkel) … … … … … 23

Tartalomjegyzék

Nyíri Attila
ᚾᚨᛏᛚᚨ ᚩᚾᛁᛞ

Kiegészítés

ᚢᛋᚾᛏᚩᛋᚨᛝᚩᚾ

A rózsáról
(korformák)

Klasszikus
1

Fákba remek oltogatni feledvén sok akadályt már,
Rám ott a hűs, csacsogó víz és egy virágölelés vár.
Körbemegyek a határban, halk a derűs kacagásom,
Messze, alant, a mosolygó harmat lángjait látom.

Balga hitem keseregve siratja a múlt illatában
Fátyolozó tavaszát, s vele hamvaiban egy, ha nyár van.
Békepohár diadalt ül a kerti karók leverésén,
Zengedező csalitos szabadul az örök hite révén.

Végzete van a teremtő napsugaras koronának;
Rózsabokor a sarokban ébredezik, s ad a vágynak,
Mert illatával tölt tereket az isten szeme fénye,
S – mint szerelem üdve – vár az öröm az ember esküjére.

(rímes hexameterek)

Reneszánszos
2

Elkotródott a tél végre-valahára.
Virágfüzér kerül a lombkoronára,
Megindul az ember és a boldogsága.

A föld is megújul, jöjj el, égi áldás!
Karcsú ujjai közt fénylő aranypálcás,
Bimbóidat bontsd ki, legyen minden rózsás!

Hintsünk rózsaszirmot, ha te is akarod!
Dicsérjük a nevét annak, aki adott,
Azt, 'ki a rózsákra felhozta a Napot!

Barokkos
3

Türelem juttatott rózsát az embernek,
De tüskével együtt adták az istenek,
Hogy 'kik a sors ellen fellázadni mernek,
Érezzék: jó mellett, rosszak is lehetnek.

Bűverő van nálunk a földben – szeretem,
Ez a bűverő lesz úrrá a lelkeken,
'Melytől hazafivá lesz itt az idegen,
Amikor felébred benne az érzelem.

Vértanúk porában gyökerező rózsa
Dalban, szerelemben lángol már azóta,
'Mióta a költő azt leszakította,
Hogy kegyeletét a múlt iránt lerója.

Rokokós
4

Csacsogón enyelgő patak,
Kékellő bérc, zöldellő rét.
Távol nyájak tarkállanak,
Itt rózsa nyitja börtönét.

Kolostor kertjében ülök,
Mosolygó táj, nem hallok neszt.
Az estben felhangzik tülök,
És az illat remegni kezd.

Lemenő nap szirmot csókol,
Búcsút vesz a sugara itt.
A rózsa ringva hajbókol
S pirulva zárja szirmait.

Klasszicista
5

Az ember rózsa
Odakinn, réten,
De istenné vált
Ma a kertjében.

Ha emberként volt
Mindegyre haszna,
Az isten szemhez
Lett igazítva.

Így becsületén
Az ejtett foltot,
Hogy ez az isten
Vadócba oltott.

(rímes, időmértékes vers)

Népies
6

Kicsiny rózsaszálam,
Jöjj csak, gyöngyöm, várnak!
Letörlek, elviszlek
S adlak a rózsámnak.

Feslő rózsabimbó,
Súgd meg neki csendben:
Szeretem, ahogy' mást
Sohasem szerettem.

Rózsát a rózsámnak:
Tűzzön a keblére!
Akkor a jóisten
Megáldja majd érte.

Szentimentalista
7

Mást szeretek, de nem bánom,
Átok lettem egy nászágyon.
Fehér rózsa, fehér rózsa!
Szirmod hullt le ott a porba.

Enyészet lett az életem,
S hajt tüskéket az énbennem.
Piros rózsa, piros rózsa!
Nem találok rád azóta.

Sírboltomban, ha meghalok,
Rám nem várnak az angyalok.
Sötét rózsa, sötét rózsa
Szirma hull majd koporsómra.

Romantikus
8

A rózsa illata fohásza a földnek
Itt, a zord világban, 'hol embert is ölnek:
Kegyelmet kér.
Egyedül azoknak lesz vigasz az álom,
Akiknek szükséges, hogy szemére szálljon:
Aranyat ér.

Szörnyeteg az este, otromba az éjjel,
Midőn rózsaillat nem terjeng már széjjel:
Másnapra vár.
Sóhajt, zokog az éj, árván reszket a hold,
Bűnös iszony tombol titkos órán, ha volt:
Elönt a sár.

Ólmos zsibbadás van, körülöttem penész,
Csak a hajnalt várom, 'mikor mind elenyész' :
Könny hull ma még.
Iszonyatnak vége, elhamvad már az éj,
Rózsa szirmán harmat, illatozik, ne félj! :
S kigyúl az ég.

Realista
9

Hamupipő, a vadrózsa,
az útszélén ácsorog.
Csak a nemes változatok
szirmai a bársonyok.

A vándordiák ebet űz
kutyatövis bokorral.
Író, költő – mind – vetekszik
nemes rózsacsokorral.

Örökséged így keserű,
igénytelen vadrózsa.
Pedig hogyha nem léteznél,
a királynő sem volna!

Naturalista
10

Rózsát láttam kertben ott,
'hol egy kutya ugatott.
Gondoltam, hogy leszedem,
segít majd az Istenem.
Átugrottam, át biz' én:
elcsúsztam a park füvén.

Betörtem a fejemet,
cipőm sárral tele lett.
Szúrt a rózsa veszettül,
vérem csorgott cefetül.
Az ingem is elszakadt:
így néznek ki vert hadak.

Jött az eb és megtalált,
nem vártam meg a halált:
Rózsa nélkül futottam,
kerítésre ugrottam.
Ott a búcsú lezajlott:
fenekembe harapott.

Szecessziós
11

Kötélen táncoló bábu vagyok,
Előttem fekszik egy ravatalon
Sikoltó szélben a fehér rózsa,
Koldusunk sír, szépséges Irgalom.

Szirmát hullatva hét rózsa szárad,
Csak a csonttá aszott tüske kiált:
„Bús bűnök bölcse, csakis általam
Koszorúzhatod meg Istenfiát!”

Sátánimádó, néma madarak
Nekem s hazámnak sírgödröt ásnak.
Keletre vágyom, Távol-Keletre,
Menjen el más magyar Messiásnak!

ᐊᐃᓗᐊᖅᑕᐅᓂᖅ
X

ᓄᓇᓕᖕᒥ ᑕᓯᕗᓂᖅᑕᐅᓂᖅ ᐊᓂᖅᑕᐅᓂᖅᐊᖅᑕᐅᓂᖅ ᑕᓯᕗᓂᖅᑕᐅᓂᖅᐊᖅᑕᐅᓂᖅᐊᖅᑕᐅᓂᖅᐊ

Szimbolista

12

Mocsárban gázolok,
Intenek távolok:
Remélem,
elérem!

Rózsásak a partok,
Ahová most tartok:
Hja, a láng
nagy falánk.

Lehull a szirom már,
Engem csak tüske vár:
Nem öröm,
gyűlölöm!

Impresszionista

13

A piros rózsa dalra kelt, elsápadt,
És sárga lett, mert kiszaladt a vér.
Letépted azt és kitűzted, testvér,
S magasra hágva hagytad a mákat.

Bánat száll halkan homályos éjbe,
Karikás szemmel rám tekint a hold.
Vitted a rózsát, 'mely lágy fényt dalolt,
És megfürödtél lélekben végre.

Rózsaillat leng: rózsaszín párlat,
Egyedül az űr hallgat sötéten.
Fáklyát gyújtasz egy felhőn, hogy égjen,
Így lesz teljes a hajnali tárlat.

MEZŐ — HEGYES — HALOM
Azt akarom: **Hasson**!

Rózsa van – volt:
Hatásos folt.

A régi kor már oszló:
Leszek én a PORLASZTÓ!

Szúrós tüske:
Háromszögbe.

Körvonal, amely lágy:
Izzított **színvilág**.

Finánclábszár:
Kifejez már.

Esetleges véletlen?
Majd FORMÁK, ha rendezem.

Zsilettpenge:
Vágy él benne.

Elvhűségem roppant:
Áttöri a **mértant**.

Cimbalomhúr:
Tüskésben Úr.

?	–	[illegible]	Átszúrni,	–	?
&	–	[illegible]	sérteni,	–	&
!!!	–	[illegible]	megvágni.	–	!!!

|	–	[illegible]	Fent a kék,	–	1
‖\	–	[illegible]	lent barna	–	½
/	–	[illegible]	valami.	–	0

–	–	[illegible]	Szirom nincs,	–	–
+	–	[illegible]	csak tüske	–	+
∞	–	[illegible]	halmai.	–	∞

Expresszionista
16

Kigyulladt – Hej! – rózsa feje
Nap alatt,
Öreg gyökér – ifjú tüske:
Akarat.

Tüskéje – Jaj! – és a rózsa
Bennem él,
Hullámzik már kacagón a
Zöld levél.

Szent, piros harc, vérbő üteg,
Ó, Virág!
Fájdalmamat nem érti meg
A Világ.

Szürrealista
17

Szállna a vágy, de érzem:
zárt a tok,
Távlat kiált, ezért nem
várhatok.

Meleg feszít, víz siet,
kavarog,
Majd látja, enyém-tied,
mi vagyok.

Dörömböl a kikelet
énbennem,
Rózsa vagyok, fel kellett
ébrednem!

Égeraracsa, 1997. július 13-22.

Tartalomjegyzék

*(**A rózsáról** írt versek a **Nyelvünk: a magyar nyelv** stílus irányzataihoz)*

Különböző korokban megjelenő irodalmi áramlatok kifejező eszközeivel létrehozott ábrázolásmód. 17 -féle korszak jegyei találhatók meg a sajátos jellemzőikkel.

Kiegészítés *(a Nyelvünk: a magyar nyelv c. tanulmányhoz)*

1.	*– Klasszikus*	*– i. e. VIII. sz. – i. e. I. sz.*	*… … …*	*26*
2.	*– Reneszánszos*	*– XIV. sz. közepe – XVI. sz. második fele*	*… …*	*27*
3.	*– Barokkos*	*– XVI. sz. vége – XVIII. sz. közepe*	*… …*	*27*
4.	*– Rokokós*	*– XVII. sz. második harmada – XVIII. sz. vége*	*…*	*28*
5.	*– Klasszicista*	*– XVII. sz. középső harmada – XIX. sz. közepe*	*…*	*28*
6.	*– Népies*	*– XVIII. sz. vége – XIX. sz. második harmada*	*…*	*29*
7.	*– Szentimentalista*	*– XVIII. sz. első fele – XIX. sz. kezdete*	*…*	*29*
8.	*– Romantikus*	*– XVIII. sz. vége – XIX. sz. közepe*	*…*	*30*
9.	*– Realista*	*– XIX. sz. közepe – XX. sz. első harmada*	*…*	*30*
10.	*– Naturalista*	*– XIX. sz. második fele – XX. sz. eleje*	*…*	*31*
11.	*– Szecessziós*	*– XIX. sz. utolsó harmada – XX. sz. kezdete*	*…*	*31*
12.	*– Szimbolista*	*– XIX. sz. vége – XX. sz. első harmada*	*…*	*32*
13.	*– Impresszionista*	*– XIX. sz. utolsó harmada – XX. sz. első fele*	*…*	*32*
14.	*– Kubista*	*– XX. sz. eleje – XX. sz. első harmada*	*…*	*33*
15.	*– Futurista*	*– XX. sz. kezdete – XX. sz. közepe*	*…*	*34*
16.	*– Expresszionista*	*– XX. sz. eleje – XX. sz. első harmada*	*…*	*35*
17.	*– Szürrealista*	*– XX. sz. első harmada – XX. sz. második harmada*		*35*

Tartalomjegyzék